

впровадження в навчальний процес проблемно-орієнтованого навчання, переважання методів активної роботи студентів над методами пасивного сприйняття матеріалу. У цьому контексті цінним є запозичення досвіду підготовки медсестер в інших країнах, зокрема в Австрії.

Література:

1. Професійна освіта. Словник : Навч. Посібник / [уклад. Гончаренко С. У. та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало]. – К., 2000. – 380 с.
2. Луценко Л. И. Компетентносная модель повышения квалификации директора школы / Л. И. Луценко // Педагогика. – 2005. – № 3. – С. 61.
3. Методы системного педагогического исследования / [под ред. Н. В. Кузьминой]. – Л. : ЛГУ, 1980. – 172 с.
4. Weber A. Problem Based Learning. Ein Handbuch für die Ausbildung auf der Sekundarstufe II und Tertiärstufe / A. Weber. – Bern, 2007. – 193 S.
5. Fischer R. Problemorientiertes Lernen in Theorie und Praxis. Leitfäden für Gesundheitsberufe / R. Fischer. – Stuttgart, 2004. – 326 S.
6. Губенко І. Я. Реформування системи підготовки медичних сестер в Україні / І.Я. Губенко, І. В. Радзівська // Медсестринство. – 2008. - №1.
7. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
8. Glen S. Problemorientiertes Lernen für Pflegendе und Hebammen / S. Glen, K. Wilkie. – Bern : Verlag Hans Huber. – 2001. – 186 S.
9. Reich K. Konstruktivistische Didaktik. Lehren und Lernen aus interaktionistischer Sicht / K. Reich. – Neuevid : Luchterhand Verlag. – 2002. – 251 S.

У статті розкрито сутність проблемно-орієнтованого навчання, висвітлено його роль у формуванні професійної компетентності медичних сестер. Автором проаналізовано особливості організації проблемно-орієнтованого навчання у професійній підготовці медичних сестер Австрії, обґрунтовано доцільність запозичення австрійського педагогічного досвіду у медсестринській освіті України.

Ключові слова: проблемно-орієнтована освіта, компетентність, медична сестра, Австрія, ступенева підготовка.

В статье раскрыто сущность проблемно-ориентированного обучения, рассмотрено его роль в формировании профессиональной компетентности медицинских сестёр. Автором проанализировано особенности организации проблемно-ориентированного обучения в профессиональной подготовке медицинских сестёр Австрии, обосновано целесообразность заимствования австрийского педагогического опыта в медсестринском образовании Украины.

Ключевые слова: проблемно-ориентированное обучение, компетентность, медицинская сестра, Австрия, ступенчатая подготовка.

The article deals with the problem-based learning and its role in proficiency competence acquiring of medical nurses. The author analyses peculiarities of problem-based learning of medical nurses in Austria, as well as grounds the expediency of adoption of Austrian pedagogical experience in nurse education in Ukraine.

Keywords: problem-based learning, expediency, medical nurse, Austria, stage learning.

УДК 351.851:352:37.01'013/014(477.42)

О.В. Пастовенський
м. Житомир, Україна

РІВНІ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКИХ ЧИННИКІВ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОЮ СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ

Постановка проблеми. Зміни політичної, економічної, соціальної та культурної сфер людської діяльності зумовлюють перетворення жорсткого субординаційного управління сучасними соціальними системами на мобільне, гнучке. Зокрема, процеси демократизації суспільства спричиняють суттєву перебудову освітньої системи, пошук нових, відкритих і демократичних моделей управління загальною середньою освітою, забезпечення органічного поєднання засобів державного впливу з громадським управлінням.

Аналіз останніх досліджень. Питання поєднання державних і громадських чинників в управлінні освітою досліджували В. Бочкарьов, А. Гошко, В. Грабовський, Г. Єльнікова, О. Зайченко, Ю. Кавун, Л. Калініна, М. Комарницький, С. Королюк, Г. Костюк, В. Князев, Т. Лукіна, О. Марчак, Н. Софій, Т. Шамова та ін.

Однак дотепер не розмежовувалися рівні впливу цих чинників на систему управління загальною середньою освітою.

Метою даної статті є визначити рівні впливу громадських чинників (у порівнянні з державними) на систему управління загальною середньою освітою, встановити їх зв'язок із моделями управління загальною середньою освітою – державною, державно-громадською, громадсько-державною, громадською та складовими управлінського циклу.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, в другій половині ХХ століття в країнах колишнього соціалістичного табору переважало державне управління загальною середньою освітою. У цей період центральними органами регламентувалися практично всі сторони життя навчально-виховних закладів. При цьому майже не враховувалися інтереси громадськості. Педагогічні ради, методичні об'єднання педагогів, батьківські збори, органи учнівського самоврядування, які за формою створювалися як громадські органи, також у значній мірі перебували під контролем адміністрацій навчальних закладів. Як стверджує історичний досвід, лише мінімальна частина управлінських рішень дійсно приймалися і реалізовувалися з урахуванням думки громадськості.

Сучасні моделі управління загальною середньою освітою у Франції, Іспанії, Австрії, Фінляндії, Польщі, Чехії та інших розвиваються як державно-громадські, у них зростають тенденції до врахування регіональних особливостей, збільшення автономії навчальних закладів. Нові моделі управління сферою освіти стають відкритими і демократичними. У них поєднуються державні і громадські чинники в управлінні, внаслідок чого все більше рішень приймається з урахуванням інтересів громади.

У таких моделях відбувається децентралізація управління; перерозподіл функцій і повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та навчальними закладами; поєднання державного і громадського контролю; запровадження нового стилю управлінської діяльності, позитивної мотивації педагогічної діяльності; демократизації процедури призначення керівників навчальних закладів, їхньої атестації; ширше залучення до управлінської діяльності талановитої молоді, виховання лідерів у сфері освіти тощо.

Зокрема, в Україні розвиток державно-громадського управління освітою можна тлумачити як інтеграцію трьох напрямів роботи: демократизації діяльності органів державної влади та управління освітою; розвитку асоціацій учасників освітньої діяльності (професійні асоціації педагогів, органи учнівського та батьківського самоуправління всіх рівнів); організації громадських органів управління освітою.

Водночас, у останні десятиліття в деяких розвинутих країнах Європи управління загальною середньою освітою досягло нового рівня і трансформується в громадсько-державне, де більшість управлінських рішень приймається саме громадськими організаціями. Громада виступає замовником і споживачем освітніх послуг, відповідає за ресурсне і кадрове забезпечення школи, надає спонсорську допомогу, визначає разом із педагогічним і учнівським колективами напрями діяльності школи, проводить факультативні заняття і заходи для учнів і дорослих, здійснює контроль за якістю навчально-виховного процесу, стимулює роботу освітян тощо. Наприклад, у Нідерландах близько 70% шкіл управляються батьками і громадою. Децентралізовані моделі успішно реалізовані в Німеччині, Великобританії, Швеції, Швейцарії, Бельгії, Данії, Греції, Люксембурзі, Норвегії, Угорщині, де рівень впливу громадських чинників на систему управління загальною середньою освітою постійно зростає.

Отже, як свідчить досвід, у різних країнах на різних історичних етапах співвідношення державних і громадських чинників в управлінні загальною середньою освітою змінювалося.

Пропонуємо класифікувати рівні впливу громадських чинників (у відсотках у порівнянні з державними) на систему управління загальною середньою освітою таким чином.

1-й рівень – *мінімальний* (позначимо *min*). На цьому рівні громадськість практично не впливає на навчально-виховний процес. Лише близько 5-10 % управлінських рішень приймається і реалізується з урахуванням думки громадськості.

2-й рівень – *міноритарний* (позначимо *mnr*). На даному рівні держава має переважаючий вплив на прийняття рішень. Водночас громадськість у межах, визначених державою, через конференції, ради школи, піклувальні ради, батьківські комітети, інші громадські організації впливає на прийняття від 5% до 45% рішень щодо напрямів розвитку освіти.

3-й рівень – *паритетний* (позначимо *prt*). На цьому рівні держава і громадськість виступають рівноправними партнерами. Близько половини (45%-55%) управлінських рішень приймається громадою. Цей етап є перехідним від державно-громадської до громадсько-державної моделі управління загальною середньою освітою.

4-й рівень – *домінантний* (позначимо *dnn*). На даному рівні управління загальною середньою освітою все більше переходить до структур громадянського суспільства – добровільно утворених об'єднань, асоціацій, організацій громадян, які впроваджують освітню політику на основі демократичних процедур самоуправління і співуправління. Це забезпечує підвищення якості освітніх послуг, формування досвіду громадської діяльності підростаючого покоління, підвищення активності дорослого населення. На цьому етапі від 55% до 95% управлінських рішень приймається громадою.

5-й рівень – *максимальний* (позначимо *max*). Це – найвищий рівень впливу громади на освітню політику. Зрозуміло, що навіть у цьому випадку держава має певний вплив на управління загальною середньою освітою в регіонах, однак кількість управлінських рішень, що приймається громадськістю, перевищує 90% (таблиця 1).

Таблиця 1

Рівні впливу громадських чинників на систему управління загальною середньою освітою

№ з/п	Рівні впливу громадських чинників на управління загальною середньою освітою у порівнянні з державними	Умовні позначення	Відсоток впливу громадських чинників на управління загальною середньою освітою у порівнянні з державними	Модель управління загальною середньою освітою	Умовні позначення
1.	<i>Мінімальний</i>	<i>min</i>	0-5 %	Державна	Д
			5-10 %	Перехідна від державної до державно-громадської	П _д -д-Г
2.	<i>Міноритарний</i>	<i>mnr</i>	5-10 %		
			10-45 %		
3.	<i>Паритетний</i>	<i>prt</i>	45-55 %	Перехідна від державно-громадської до громадсько-державної	П _{д-г} -г-д
4.	<i>Домінантний</i>	<i>dnn</i>	55-90 %	Громадсько-державна	Г-Д
			90-95 %	Перехідна від громадсько-державної до громадської	П _{г-д} -г
5.	<i>Максимальний</i>	<i>max</i>	90-95 %		
			95-100 %		

Зрозуміло, що показники, які розмежовують рівні впливу громадських чинників, до певної міри є умовними, але такий підхід дозволяє краще аналізувати тенденції розвитку системи управління загальною середньою освітою.

Очевидно, що громадські чинники мають виявляти вплив на всі складові управлінського циклу – планування (позначимо **П**), організацію (**О**), стимулювання (**С**) і контроль (**К**).

Розділ 1 Теоретико-методологічні проблеми підготовки фахівців у системі неперервної освіти

Для визначення рівнів впливу громадських чинників на ці складові використаємо визначені нами вище відсоткові показники (0%; 5%; 10%; 45%; 55%; 90%; 95%; 100%). Тому для складових управлінського циклу (планування, організація, стимулювання, контроль) також доцільно виділити аналогічні рівні впливу на них громадських чинників – мінімальний, міноритарний, паритетний, доміантний, максимальний. Без зростання рівнів впливу громадських чинників (*min*→*mnr*→*prr*→...) на кожну складову управлінського циклу ми не зможемо забезпечити розвиток системи управління загальною середньою освітою в цілому – від державної до державно-громадської, громадсько-державної і громадської моделей.

Схему зв'язку рівнів впливу громадських чинників на складові управлінського циклу з моделями управління загальною середньою освітою можна зобразити, як показано на рис.1.

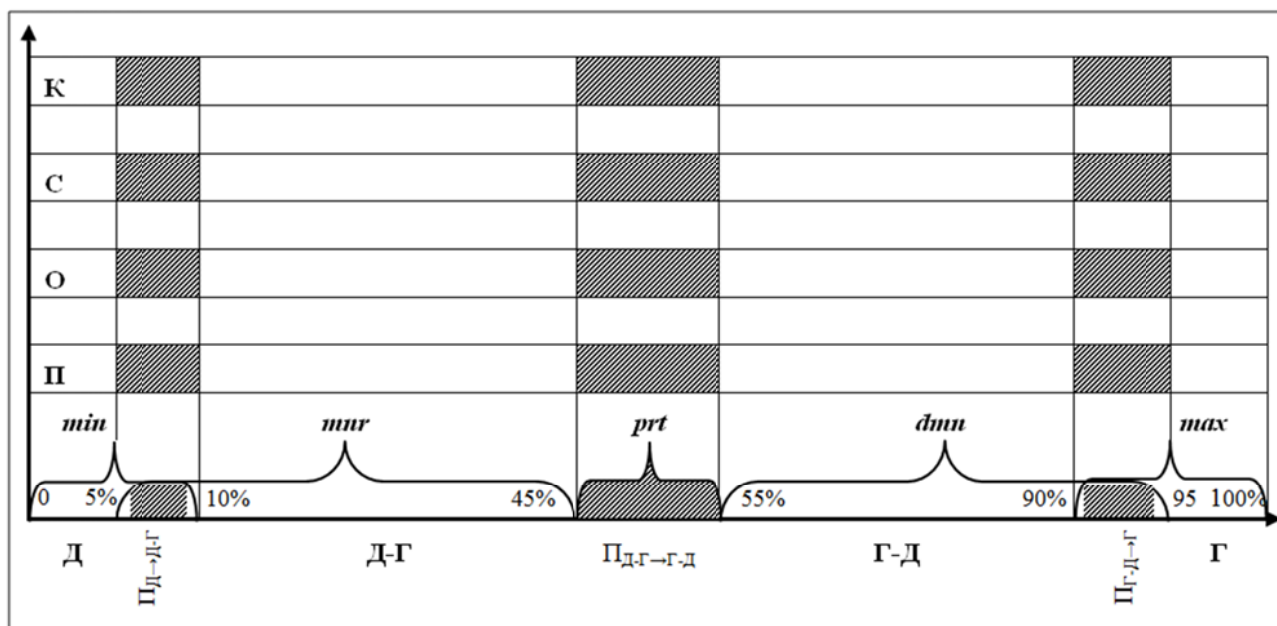

Рис. 1. Схema зв'язку рівнів впливу громадських чинників на складові управлінського циклу з моделями управління загальною середньою освітою

Висновки. Дослідження рівнів впливу громадських чинників (у порівнянні з державними) на систему управління загальною середньою освітою (мінімальний, міноритарний, паритетний, доміантний, максимальний) має важливе значення для стабільного розвитку системи управління загальною середньою освітою в Україні. Нині важливо забезпечити системне зростання рівнів впливу громадських чинників (*min*→*mnr*→*prr*→*dnn*→*max*) на кожну складову управлінського циклу.

Література:

1. Державно-громадське управління школою / [упоряд. М. К. Голубенко]. – К. : Шк. світ, 2010. – 128 с.
2. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Положення про середній загальноосвітній навчальний заклад [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

У статті визначено рівні впливу громадських чинників (у порівнянні з державними) на систему управління загальною середньою освітою: мінімальний, міноритарний, паритетний, доміантний, максимальний. Встановлено взаємозв'язок визначених в статті рівнів впливу громадських чинників на складові управлінського циклу з моделями управління загальною середньою освітою – державною, державно-громадською, громадсько-державною, громадською.

Ключові слова: громадські чинники, рівні впливу на систему управління освітою, складові управлінського циклу, модель управління загальною середньою освітою.

В статье предложена классификация уровней влияния общественных факторов (в сравнении с государственными) на систему управления общим средним образованием: минимальный, миноритарный, паритетный, доминантный, максимальный. Рассмотрена взаимосвязь определенных в статье уровней влияния общественных факторов на составные управленческого цикла с моделями управления общим средним образованием – государственной, государственно-общественной, общественно-государственной, общественной.

Ключевые слова: общественные факторы, уровни влияния на систему управления образованием, составные управленческого цикла, модель управления общим средним образованием.

The classification of the levels of influence of public factors (comparing with the state one) on the control system of secondary education (minimum, minority, parity, dominant, maximal) is offered in the article. It is analyzed the mutual relations of the levels of influence of defined in the article public factors on the components of administrative cycle of secondary education – state, state and public, public and state, public.

Keywords: public factors, the levels of influence on the system of educational management, the components of administrative cycle, the model of secondary education management.